

# Nyilatkozat a Harmadnapon című kötetről

PILINSZKY JÁNOS

Ms 5939/321

Kötetemmel kapcsolatosan a hazai kritika nyíltan beszélt azokról a nehézségekről, melyek megjelenését késleltették. Ugyanakkor személyemnek és szerepemnek, s könyvemnek itthoni irodalmi megítélése — túl a világnézeti, elvi kifogásokon — igen kedvező és elismerő volt.

Könyvem nem adminisztrációs tévedésből jelent meg, aminthogy be sem vonták. Az igazság az, hogy kiadóm kéziratomat minden változtatás és ideológiai megszorítás nélkül adta közre, méltányolva humanista beállítottságomat, s döntésében — mint a többi hasonló mű esetében — elsősorban a művészi értékelést érvényesítette.

Írásaim abban a reményben születtek, hogy a világ bármely pontján érvényesek. Konkrét történelmi jelentésük félreérthetetlenül csak egy van, s itt antifasiszta verseimre gondolok. Ezek az antifasiszta versek a hitleri koncentrációs táborok foglyairól szólnak, s már csak ezért se lehetnek „magyarországi hangulatjelentések”. De még ezeket a verseket se az indulat jellemzi, hanem a részvét, az a háború kiváltotta erkölcsi megrendülés és tanulság, mely nélkül egy új, békés világ megszületését elképzelhetetlennek tartom. Világunk jövője, s természetesen a szocializmusé még inkább, egyet jelent a humanizmus jövőjével. Ezt, és csakis ezt a morális, hosszú lejáratú „politikai célt” kívántam szolgálni. Helyes volt hát, hogy kritikusaim — marxisták és katolikusok — túl a művészi értékelésen, könyvemnek ezt a jelentését, belső igazságát hangsúlyozták.

Befejezésül — minden további vita és magyarázkodás elkerülése végett — szeretném kijelenteni, hogy megítélésem szerint pesszimizmusom se pesszimizmus, s ha igen, olyan magánéleti katasztrófát takar, amelyből a szellemi kivezető utat megtalálnom írói kötelességem és tartozásom, s amiről konkrét formában egyedül egy életrajz keretében szólhatnak. De addig is — írásaimnak ezt az egyébként nagyon is tanulságos s hosszú lejáratú megint csak morális és közösségi érdeket szolgáló „árnyoldalát” — művészi és emberi szuverenitásom érdekében, minden provokatív politikai belemagyarázással szemben meg kell védelmeznem

Azt, és csak azt írtam, amit leírtam, s a magyar irodalomnak egyedül az tesz szolgálatot, aki a leírt, és nem az, aki a „lefordított” szöveget értelmezi.